

Oplegvel informatienota

Portefeuille M. Divendal
Auteur Dhr. D.M. van Esterik
Telefoon 5113380 E-mail: dmesterik@haarlem.nl
WZ/OGV Reg.nr. 2008/114369
Bijlage A
B & W-vergadering van 30 september 2008

Onderwerp Dierenwelzijn

De raadscommissie Beheer heeft het college op 15 november 2007 opdracht gegeven een pre-advies op te stellen voor een dierenwelzijnsnota. Dit naar aanleiding van een voorstel van GroenLinks, na discussie over diverse aspecten van het dierenwelzijn in de commissie Beheer en eerder in de raadscommissie Samenleving van 4 oktober 2007.

B&W:

1. Het college neemt kennis van het (landelijke) beleid met betrekking tot het dierenwelzijn.
2. Het college legt de nota ter bespreking aan de commissie beheer voor.

INFORMATIENOTA

Onderwerp: Dierenwelzijn

Inleiding

De raadscommissie Beheer heeft het college op 15 november 2007 opdracht gegeven een pre-advies op te stellen voor een dierenwelzijnsnota. Dit naar aanleiding van een voorstel van GroenLinks, na discussie over diverse aspecten van het dierenwelzijn in de commissie Beheer en eerder in de raadscommissie Samenleving van 4 oktober 2007.

Deze nota geeft een overzicht van de huidige wetgeving op het gebied van dierenwelzijn.

De nota legt het college ter bespreking aan de commissie voor.

Kernboodschap

A. De verantwoordelijkheden die de gemeente Haarlem voor het dierenwelzijn heeft zijn beperkt. De Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren en de Flora- en Faunawet bieden grotendeels een dekkend juridisch kader en regelgeving en handhaving in deze zijn een zaak van de rijksoverheid.

B. Voor het welzijn van dieren op de gemeentelijke kinderboerderijen Schoterhoeve en Houthoeve is de gemeente wel direct verantwoordelijk. Via het keurmerk dat beide kinderboerderijen bezitten, wordt gewaarborgd dat wordt voldaan aan de eisen die de branche en de landelijke overheid aan onder meer het dierenwelzijn stellen.

C. De opvang van zwerfdieren wordt voor de gemeente geregeld door de Stichting Beheer Dierentehuizen Kennemerland die het dierenasiel beheert. Hierover is jaarlijks, of meer als dit nodig blijkt, op ambtelijk niveau afstemming met het stichtingsbestuur. De stichting ontvangt jaarlijks een subsidie voor de opvang en verzorging van zwerfdieren afkomstig van het Haarlemse grondgebied.

D. De Flora- en Faunawet c.q. de Natuurtoets biedt waarborgen voor het natuurlijk dierenleven in de stad. Eén van de doelen van het op te stellen ecologisch beleidsplan is het geven van handvatten aan het beheer om het natuurlijk dierenleven in Haarlem meer kansen te geven.

Het gemeentelijk natuur- en milieucentrum Ter Kleef voert een actief beleid in voorlichting en educatie over natuur in stad en stadstuin.

E. Bij overlast van dieren is de gemeente alleen verantwoordelijk als dit zich voordoet in de openbare ruimte.

F. Ten aanzien van plaagdieren heeft de gemeente een wettelijke taak in uitsluitend de bestrijding van ratten en kakkerlakken in particuliere opstallen en erven (zijnde niet van bedrijven) en in de openbare ruimte.

Consequenties

Ten aanzien van het dierenwelzijn in de gemeente Haarlem kan worden gesteld dat de landelijke wet- en regelgeving hierover in het algemeen voldoende waarborgen biedt. Er zijn dieren waar de gemeente een directe verantwoordelijkheid voor draagt zoals de dieren van de gemeentelijke kinderboerderijen Schoterhoeve en Houthoeve en de in het wild levende fauna.

Ter aanvulling op de bestaande wet- en regelgeving hebben de gemeentelijke kinderboerderijen in 2007 deelgenomen aan een landelijk certificeringstraject. Hierbij is expliciet gelet op de dierenwelzijnsaspecten. Beide boerderijen zijn nu voorzien van een landelijk keurmerk.

Door het op te stellen ecologisch beleidsplan en het hieraan te koppelen faunavriendelijk groenbeheer worden ook voor de leefomgeving van vrij levende dieren aanvullende maatregelen genomen.

Vervolg

Deze informatienota wordt ter bespreking gestuurd naar de commissie Beheer.

Bijlage

A. Toelichting dierenwelzijnsbeleid

TOELICHTING DIERENWELZIJSBELEID

1. Inleiding

Leeswijzer

In de indeling van de nota is een onderscheid gemaakt in twee categorieën dieren. Er is een verschil in wetgeving voor enerzijds gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren en daarnaast vrij levende dieren. In de paragraaf gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren wordt de wettelijke taak van de gemeente in de zwerfdierenopvang en het dierenwelzijn op de gemeentelijke kinderboerderijen toegelicht. Ten aanzien van vrij levende dieren geldt de Flora- en Faunawet. Dit wettelijk kader en het hierop toegespitste beleid van de gemeente Haarlem (Natuurtoets) wordt uiteengezet. Verder wordt het (gemeentelijk) beleid ten aanzien van dierplagen, dierenoverlast, hondenbeleid en circusdieren in aparte paragrafen expliciet gemaakt of er wordt naar verwezen.

Beleidskader

Ten aanzien van het dierenwelzijn geldt voor de gemeente het landelijk juridisch kader. Regelgeving en handhaving op dit terrein zijn in principe een zaak van het Rijk. Van de wetgeving is de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (1992) een belangrijk instrument. In het Nieuw Burgerlijk Wetboek staat beleid ten behoeve van zwerfdieren. Voor wilde dieren is de Flora- en Faunawet (2002) opgesteld. Genoemde wetgeving biedt in grote lijnen voldoende waarborgen voor het dierenwelzijn. Op een enkel aspect kan de gemeente binnen haar autonome bevoegdheid in lokale regelgeving extra aandacht besteden aan het dierenwelzijn. Ook buiten het juridisch kader heeft de gemeente hier mogelijkheden toe, bijvoorbeeld met het geven van voorlichting.

2. Gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren

2.1 Wettelijk kader: Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren

Voor het dierenwelzijn van gezelschapsdieren zijn de eigenaren verantwoordelijk. In principe heeft de gemeentelijke overheid hier geen bemoeienis mee.

Dierenwelzijn is bij wet geregeld in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (GWWD, 1992). Dit is een kaderwet. Uitwerking van de wet gebeurt via AMvB's en ministeriële regelingen.

Algemene regels die in het kader van de GWWD zijn opgesteld:

- Verbod tot dierenmishandeling (art. 37 GWWD);
- Verbod om een dier de nodige verzorging te onthouden (art. 57 GWWD);
- Verbod om dieren als prijs, beloning of gift uit te reiken (art. 61.1 GWWD);
- Verbod op het toepassen van doping op dieren bij wedstrijden (art. 63.1 GWWD).

Verder zijn er regels gesteld voor het vervoer van dieren, het doen van ingrepen bij dieren, het afscheiden van dieren, het bedrijfsmatig houden van honden en katten en regels voor omgaan met agressieve dieren.

De GWWD heeft betrekking op het individuele welzijn van gezelschapsdieren, landbouwhuisdieren en exotische dieren die als huisdier worden gehouden.

Een beperkt aantal wettelijke taken zijn aan de gemeenten opgedragen. Dit zijn:

- De preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten, onder meer het melden hiervan door de burgemeester aan de minister en het nemen van de noodzakelijke maatregelen ter bestrijding van de dierziekte;
- De bevoegdheid om agressieve dieren die een gevaar voor mens en dier kunnen zijn (i.c. pitbullhonden) te isoleren en eventueel doden.

Handhaving

Handhaving van de naleving van de GWWD gebeurt door de inspecteurs van de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en de Algemene Inspectiedienst (AID) van het ministerie van LNV. In voorkomende gevallen wordt samengewerkt met de plaatselijke afdeling van de dierenbescherming en de politie.

2.2 De (gemeentelijke) kinderboerderijen: gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren

De wetgeving als boven omschreven is hier onverkort van toepassing. De gemeente Haarlem is als eigenaar verantwoordelijk voor het welzijn van de gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren op de gemeentelijke kinderboerderijen de Houthoeve en de Schoterhoeve.

De kinderboerderijen Schoterhoeve en Houthoeve zijn in 2007 gecertificeerd door de Stichting Kinderboerderijen Nederland in samenwerking met het ministerie van LNV en de Voedsel- en warenautoriteit. Zij behoren hiermee tot de kopgroep van gecertificeerde kinderboerderijen. Hierdoor is een keurmerk verkregen dat waarborgt dat de gemeentelijke kinderboerderijen voldoen aan de wettelijke eisen op het gebied van de bedrijfsvoering en meer specifiek het dierenwelzijn (waaronder het fokken met dieren), de hygiëne, de veiligheid en de communicatie. Dit wordt periodiek gecontroleerd door de daartoe bevoegde instanties.

2.3 Wettelijk verplichte dierenopvang

Volgens het Burgerlijk Wetboek 5, art. 8, lid 1 en de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren is de gemeente wettelijk verplicht een gevonden dier (de soort maakt geen verschil) minimaal twee weken in bewaring te nemen en te verzorgen om aldus de eigenaar van het dier de kans te geven het terug te halen. Na deze termijn mag het dier worden doorgegeven of verkocht. Veel gemeenten, waaronder Haarlem, hebben de zwerfdierenopvang uitbesteed aan dierenbescherming of asiel, die hiervoor een vergoeding ontvangen.

De gemeente kan verder in gemeentegids en internetpagina voorlichting verstrekken over hoe te handelen bij een vermist of gevonden huisdier.

Dierenasiel

De opvang en verzorging van zwerfdieren in Haarlem worden verzorgd door de Dierenbescherming afdeling Haarlem die via de Stichting Beheer Dierentehuizen Kennemerland een dierenasiel in Zandvoort beheert. Hier worden zwerfdieren van de gemeenten uit Zuid-Kennemerland ondergebracht.

Voor de uitvoering van de zwerfdierenopvang ontvangt deze stichting van de gemeente Haarlem een structurele vergoeding, in 2008: € 105.700,--. Hierbij is inbegrepen een vergoeding voor de dierenambulance. Het verstrekken van deze bijdrage gebeurt onder de condities van de Algemene Subsidieverordening van de gemeente Haarlem. Jaarlijks, of meer als dit nodig blijkt, is er een informatief overleg tussen het bestuur van het dierenasiel en de gemeente over de problematiek van de zwerfdierenopvang.

Recentelijk heeft het dierenasiel de zeer gewenste nieuwbouw op het eigen terrein aan de Keesomstraat in Zandvoort in gebruik genomen.

Vogelhospitaal en egelasiel

De stichting Vogelrampenfonds beheert reeds ca. 45 jaar een vogelhospitaal aan de Kweektuinstraat in Haarlem. Behalve stookolieslachtoffers en andere gewonde vogels worden eveneens zwervende en zieke egels opgevangen. Het hospitaal is gevestigd op een stukje stadskweektuin dat destijds om niet door de gemeente beschikbaar is gesteld. De stichting exploiteert het hospitaal met vrijwilligers en drijft geheel op particuliere giften. Het vogelhospitaal ontvangt geen subsidie van de gemeente Haarlem. In de herontwikkeling van de stadskweektuin wordt een uitbreiding van het vogelhospitaal voorzien. Uitgangspunt is hierbij dat de grond aan het hospitaal door de gemeente om niet of tegen een symbolisch bedrag aan het vogelhospitaal ter beschikking wordt gesteld. Het hospitaal beschikt over voldoende financiële middelen om de nieuwbouw te bekostigen.

3. Vrij levende dieren

3.1 Wettelijk kader

De bescherming van inheemse en uitheemse planten- en diersoorten is geregeld in de Flora- en Faunawet (2002). Hier valt ook de handel in beschermde soorten onder alsmede de jacht en de schadebestrijding.

Als de gemeente plannen ontwikkelt waarbij beschermde planten of dieren in het geding kunnen zijn is het belangrijk dat mogelijke consequenties in kaart worden gebracht.

Over het beheer van het openbaar groen in het algemeen is aan te bevelen dit af te stemmen op de bescherming van die dieren waarvoor dit groen een habitat kan zijn. Ook kan, waar mogelijk, ruimte worden gegeven aan een stukje natuurontwikkeling.

Bij op te stellen plannen die ingrijpen in natuur en landschap dient rekening te worden gehouden met ter plekke voorkomende dieren. Het droogleggen of uitbaggeren van watergangen dient in een geschikte maand te gebeuren en de baggeraar moet contractueel verplicht worden preventieve maatregelen te nemen ten aanzien van vissen en amfibieën die er mogelijk voorkomen.

Buiten het juridische kader om kan de gemeente veel praktische maatregelen nemen om het dierenwelzijn te bevorderen. Voorbeelden hiervan zijn het achterwege laten van chemische onkruidbestrijding, zeker in het groen, het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, het creëren van bloeiende oevers en wegbermen waardoor insecten worden aangetrokken die op hun beurt het voorkomen van vele vogels en slakken- en insectenetende dieren als egels bevorderen. De biotopen van dieren als vogels, egels en amfibieën dienen zorgvuldig te worden beschermd en beheerd en waar mogelijk aangelegd. Verder kan de gemeente buurtnatuurprojecten bevorderen, alsmede de aanleg van gevelbegroeiing en het ophangen van nestkasten voor vlinders, insecten en vogels. Genoemde actiepunten zullen eveneens worden opgenomen in de nota ecologisch beleid die in voorbereiding is.

3.2 Beleid gemeente Haarlem

Natuurtoets

De Natuurtoets (vastgesteld B en W 16 mei 2006) betekent dat de toetsing die in het kader van de Flora- en Faunawet moet worden uitgevoerd, wordt gestroomlijnd en in zekere zin vereenvoudigd. De stadsecoloog ziet toe dat de wettelijke waarborgen ten aanzien van de fauna worden nageleefd.

De gemeente heeft echter nog geen specifiek beleid waardoor het dierenleven in het stadsgroen kan worden bevorderd. Er is een nota Ecologisch beleid in voorbereiding die aan het beheer handvatten moet geven ten behoeve van het bevorderen van een meer gevarieerd dieren- en plantenleven in de stad (biodiversiteit).

Voorlichting en educatie

Haarlemmers kunnen ook in eigen tuin meer doen voor het planten- en dierenleven in de woonomgeving, zoals het aanplanten van inheemse en insectenlokkende gewassen. Vogels, egels en andere dieren hebben er baat bij. De gemeente Haarlem stimuleert het natuurvriendelijk tuinieren: het gemeentelijke natuur- en milieucentrum Ter Kleef neemt initiatieven op dit terrein. Er worden regelmatig evenementen georganiseerd over natuur- en diervriendelijk tuinieren in de stadstuin. Ook is er wekelijks op de woensdagmiddag een kosteloos groenspreekuur voor de Haarlemmers.

4. Overlast van dieren

4.1 Algemeen

Op bepaalde plekken in de stad kan door bewoners of voorbijgangers overlast worden ervaren door groepen dieren die zich daar handhaven vanwege een bepaald voedselaanbod en schuilgelegenheid. Vaak worden ze ook bijgevoerd door mensen. Het gedrag van de dieren, de uitwerpselen of het geluid

dat ze voortbrengen kan op zekere momenten overlast geven. Bijvoorbeeld duiven en meeuwen kunnen op sommige plaatsen en/of in bepaalde seizoenen overlast geven.

Ingeval van schade en gevaar kan ingegrepen worden, mits voor de meest diervriendelijke en duurzame methode wordt gekozen. Eieren rapen, vangen en herplaatsen zijn maatregelen die eventueel in aanmerking komen.

Voorkomen van overlast is de beste oplossing. Dit kan in veel gevallen worden bereikt door het inperken van de beschikbaarheid van voedsel, het aanbrengen van afwerende voorzieningen of bouwkundige aanpassingen.

4.2 Beleid gemeente Haarlem

Particulieren

In het bestrijden van overlast op particulier eigendom heeft de gemeente geen verantwoordelijkheid. Bij het gemeentelijk meld- en informatiepunt en het natuur- en milieucentrum is een blad met informatie van de stadsecoloog over het handelen bij meeuwenoverlast verkrijgbaar.

Openbare ruimte

Indien er in de openbare ruimte sprake is van overlast door dieren en bestrijding ervan door de gemeente noodzakelijk wordt geacht, zal door de stadsecoloog naar gelang de situatie de meest diervriendelijke oplossing worden geadviseerd.

5. Als schadelijk aangemerkte dieren en plaagdierbestrijding

5.1 Algemeen

Dieren die in onze omgeving als schadelijk worden aangemerkt zijn verschillende soorten ratten, (huis)muizen en kakkerlakken. In enkele gevallen ook mollen, konijnen of hazen. Intrinsiek zijn dieren natuurlijk niet uit op schade. In een door mensen gecreëerd leefmilieu gedijen ze goed en komen dan vaak in grotere aantallen voor, mede door het vele voedsel en het ontbreken van natuurlijke vijanden. Aldus wonen en eten ze in en van door de mens voortgebrachte (voedsel)producten, bouw- of andere cultuurwerken.

Preventie is het beste middel om schade of hinder door deze dieren te voorkomen. Afrasteren, dichten van kieren en gaten en met name het alert zijn op een teveel aan voedsel (bijvoorbeeld in eendenvijvers, voliëres, kinderboerderijen) zijn de meest voor de hand liggende maatregelen.

De gemeente heeft op grond van de Woningwet drie verplichtingen:

1. toezicht op naleving van de voorschriften
2. onderzoeksverplichting
3. aanschrijfverplichting

Hoewel de gemeente deze verplichtingen heeft, ligt de verantwoordelijkheid voor de bestrijding van plaagdieren in principe bij de eigenaar van een woning of perceel. Deze moet ervoor zorgen dat zijn eigendom ongediertevrij blijft. Gemeenten zijn dan ook niet verplicht mee te betalen aan de bestrijding of preventieve maatregelen op particulier terrein.

5.2 Beleid gemeente Haarlem

Bedrijven

Bedrijven dienen ongeacht het soort plaagdier zelf op eigen kosten te zorgen voor plaagdierbestrijding door middel van het inhuren van particuliere bestrijdingsbedrijven.

Particulieren

Alleen de bestrijding van ratten en kakkerlakken in huis en tuin wordt door de gemeente vergoed. Dat wil zeggen nadat een inwoner dit heeft gemeld bij het gemeentelijk meldpunt, wordt door de gemeente een bestrijdingsbedrijf ingeschakeld. De kosten van de bestrijding komen voor rekening van de gemeente. De kosten van eventueel door het plaagdier aangebrachte schade in huis en tuin zijn echter voor rekening van de inwoner.

Voor de bestrijding van alle andere plaagdieren in huis en tuin dient de inwoner zelf een bestrijdingsbedrijf in te schakelen en de kosten te betalen.

Openbare ruimte

Indien er in de openbare ruimte sprake is van een dierplaag en bestrijding ervan door de gemeente noodzakelijk wordt geacht, wordt door de gemeente een bestrijdingsbedrijf ingehuurd die de plaag bestrijdt; de kosten ervan zijn voor de gemeente.

6. Hondenbeleid

Voor de goede orde wordt hier vermeld dat de gemeente Haarlem sinds 1 januari 2008 het hondenbeleid heeft vernieuwd. Grotendeels gebaseerd op bestaand beleid, zijn de regels in Haarlem opgefrist:

- honden dragen een hondenpenning;
- honden zijn verplicht aangelijnd;
- honden mogen vrij rondrennen op losloopplaatsen;
- de hondenbezitter is verplicht de poep van de eigen hond op te ruimen;
- de hondenbezitter heeft een opruimmiddel bij zich

Voor details wordt verwezen naar de nota 'Hondenbeleid, een hernieuwde aanpak' (SB/BOR/2006/2161)

7. Circussen met wilde dieren

Het optreden van wilde dieren in circussen is de laatste tijd landelijk onderwerp van discussie. Ook in de raadscommissie van 4 oktober en de raad van 13 december is het onderwerp aan de orde geweest. De Partij voor de Dieren heeft in haar brief van 18 juli 2007 verzocht om geen vergunning meer te verlenen aan circussen met wilde dieren. De gemeente heeft in haar antwoord (SB/BOR/2007/141840) laten weten niet aan dit verzoek te kunnen voldoen. Hierbij wordt gerefereerd aan het schrijven van de minister van LNV dd. 13 juli 2007 waarin erop wordt gewezen dat lagere overheden niet de bevoegdheid hebben om hierin eigen regelgeving te voeren.

Enkele gemeenten hebben niettemin via aanpassing van de APV een weigeringgrond ingebouwd voor het verlenen van een vergunning aan circussen met wilde dieren. Omdat dierenwelzijn geen criterium in de APV kan zijn wordt de rechtmatigheid van deze weigeringgrond in juridische kring ernstig betwijfeld.